

**WAARNEMINGEN VAN EEN SIBERISCHE GESTREEPTE
STRANDLOPER *CALIDRIS ACUMINATA* EN EEN AMERIKAANSE
GESTREEPTE STRANDLOPER *CALIDRIS MELANOTOS* — EEN
VERGELIJKING**

Records of a Sharp-tailed Sandpiper *Calidris acuminata* and a Pectoral Sandpiper *C. melanotos*
— a comparison

E. J. M. VELING

INLEIDING

Begunstigd door het toeval konden door de schrijver binnen acht dagen uitvoerige beschrijvingen worden gemaakt van een waarneming van een Siberische Gestreepte Strandloper *Calidris acuminata* (= *Ca*) en een Amerikaanse Gestreepte Strandloper *C. melanotos* (= *Cm*). In deze notitie worden de beschrijvingen vergeleken met enige literatuurgegevens en wordt ingegaan op de herkenning van deze soorten in het veld. Ook wordt de mogelijke herkomst van de vogels besproken.

WAARNEMINGEN

Siberische Gestreepte Strandloper

Omstandigheden: Texel, zondag 22 september 1974, tijdens de najaars-excursie van de C.N.V.; op de grens van de polder Het Noorden met de Eyerlandse Polder, langs de Stuifweg; zonnig, harde wind.

Medewaarnemers: H. B. Curry, H. F. van der Lee, J. F. de Miranda, J. W. de Roever, W. E. M. van der Schot, J. Swaab.

Gedrag: Van de weg af ontdekt en op ca. 30 m enige minuten goed kunnen bekijken; foerageerde met een troep Kemphanen *Philomachus pugnax*, Goudplevieren *Charadrius apricaria* en Bontbekplevieren *Ch. hiaticula* op een omgeploegd grasland. De vogel stond en liep daar nogal voorovergebogen en maakte niet een typische strandloperindruk (zie voor een foto die deze houding goed weergeeft Johnson *et al.* 1974, Plate 50). Later verdween de troep naar een graslandculture met vrij hoog gras; nu geleet de vogel, wanneer hij over het gras rondkeek, meer op een kleine ruitersoort. Op dit veld kon de vogel nog geruime tijd bekeken worden. De vogel was niet schuw, maar vloog steeds mee met de Kemphanen en Goudplevieren, die onrustig waren.

Beschrijving: Algehele indruk: een vrij grote, slanke strandloper, vrij donker getekend, iets kleiner dan ♀ Kemphaan, royaal groter dan Bonte Strandloper *Calidris alpina*; snavel donker, ca. 1¼ maal de koplengte, niet gebogen; donkere tekening op bovenkop uitlopend in vrij smalle baan tot in nek, geleidelijk lichter wordend; lichtere wenkbrauwstreep en wangen; grondkleur bovenkop donkerbruin met iets van grijze gloed, sterker wordend

op zijnek; egaal getekende voorborst geelbruin met ca. 2 cm brede overgangsstrook naar helderwitte onderborst; hals licht oranjebruin; achter in nek bij overgang naar rugdekveren fijne donkere lengtstreepjes; vleugel- en rugdekveren donkerbruin met vrij smalle, regelmatig getekende gelige randen aan vleugeldekken, veel smaller dan bij Kempphaan; onderstaartdekveren wit; pootkleur grijsgroen; vliegbeeld als Kempphaan, echter met iets minder wit in vleugel; zeer opvallende witte bandjes links en rechts van de staartwortel; spierwitte vleugelonderzijde met vrij scherp afgegrensde donkere vleugelrand; een waarnemer (JFdM) viel de puntige staart op in de vlucht; stevig lichaam voor relatief kleine kop; geen geluid gehoord. De vogel viel in eerste instantie op door grootte, fijnere en donkerder tekening dan Kempphaan, geelbruine verengloed, slanke kop en donkere snavel.

Amerikaanse Gestreepte Strandloper

Omstandigheden: Zuidbijlmer, gemeente Amsterdam, zondag en maandag 29 en 30 september 1974; met zand opgespoten terrein, schaarse vegetatie, enige waterplasjes; afwisselend zonnig en bewolkt, matige wind.

Medewaarnemers: M. van den Berg, A. & J. Hinloopen, G. J. Oreeel, J. W. de Roever, P. Scholten, H. van Schaick, G. J. van Setten.

Gedrag: In eerste instantie ontdekt door onbekend geluid; de vogel fourageerde langs de rand van een waterplasje, ook zwemmend in diepere gedeelten waargenomen, leek dan op een plumpe franjepoot. De vogel was tot op ca. 5 m te benaderen, werd dan onrustig en rekte zich languit of sloop met hals horizontaal naar voren gestrekt weg; vloog slechts korte stukjes (vermoeid?); bij het invallen maakte de vogel enige zijpasjes met vooruitgestrekte hals en stond dan pas stil, op een wijze zoals Watersnippen *Gallinago gallinago* ook wel doen.

Beschrijving: Iets groter dan Bonte Strandloper; donkere snavel, aan punt iets gekromd, lichte snavelwortel, lichte oogstreep; voor, achter en onder het oog lichtcrème tekening; vrij kleine donkere kopkap, bovenop de kop aan beide zijden een lichtgelig dun streepje; kop plat, vrij hoog voorhoofd, voorborst grondkleur grijs, met fijne lengtstreepjes, elk streepje van onderen vertakt, in de vorm van naar beneden wijzende pijltjes; duidelijke begrenzing met lichte, zuiverwitte onderdelen; op de overgang was streep-tekening donkerder, in het midden iets minder sterk dan aan de flanken; borsttekening liep in het midden het verste door, enigszins in een punt; nekveren met zweem van grijs en met fijne lengtstreepjes met roodbruine tint; rug- en vleugeldekken donkerbruin met gele veerranden; over de rug waren twee snippenstrepen te zien, onderste van vleugelboeg tot in vleugelachterrand, daarboven een kleinere streep; vleugeldekken vertoonden schubtekening, grote slagpennen donkerder dan de rest van de vleugel; vleugelpunten staken voorbij de staart uit; onderstaartdekveren wit; poten donkergeel; vliegbeeld: donkere vleugels met duidelijk zichtbare snip-

pentekening; zwak aangeduid vleugelbandje; duidelijk witte zijvlekken naast staartwortel; middelste staartveren zwart naar staartpunt toe.

DISCUSSIE

Met behulp van deze beschrijvingen is getracht te komen tot een leeftijdsbepaling van beide vogels: in beide gevallen gaat het waarschijnlijk om juveniele vogels.

Hiervoor pleiten bij *Ca*: de oranjebruine gloed over de veren (Ridgway 1919: „foreneck, chest, upper breast, and anterior portion of sides rusty buff or cinnamon-buff narrowly streaked, anteriorly and laterally, with dusky”; Stead 1965: „the plumage had a foxier-red cast to it (ten opzichte van adulte vogels)”; Edscorn 1974: „A golden-tawny-buff hue suffused the entire bird”), en het ontbreken van streping of vlekking op de borst. Evenwel werd een witte V-streping op de rug niet opgemerkt, hoewel dit normaal een kenmerk is voor het jeugdkleed (Glutz *et al.* 1975). Bij de eerste Nederlandse waarneming (Marra *et al.* 1970) wordt wel een dergelijke V-tekening beschreven, zij het als „vage lichte gele strepen, een weinig duidelijke V vormend... Deze V's waren alleen van nabij, bij goed licht zichtbaar en dan nog slechts als de vogel met de rug naar de waarnemer gericht stond”.

De belangrijkste reden voor het vermoeden, dat ook de *Cm* een juveniele vogel was, is gebaseerd op de ditmaal duidelijk waarneembare dubbele witte V-tekening op de rug (ook goed zichtbaar op twee foto's, gemaakt door P. Scholten, die vanwege het late tijdstip van de opnamen niet voor reproductie in aanmerking komen). Ook een aanduiding voor het juveniele karakter van de vogel was de fijnere verticale borsttekening (Ridgway 1919).

De verschillen tussen *Ca* en *Cm* komen natuurlijk het duidelijkste naar voren bij de borsttekening, maar ook werd de bij *Ca* donkerder kopkap waargenomen, terwijl daarentegen de wenkbrauwstreep bij *Ca* niet opvallend witter was dan bij *Cm* (zie Johnson *et al.* 1974). De platte vorm van de bovenkop van *Cm* viel op ten opzichte van *Ca*. De kleur van de poten komt overeen met de normale pootkleur voor beide soorten.

Het belangrijke kenmerk van de kleurverdeling van de grote slagpennen (Hitchcock 1952, Glutz *et al.* 1975, Smith *et al.* 1975, Plate 44): namelijk bij *Ca* de buitenste wit tot enkele centimeters voor de vleugeldekveren, de overige negen met een licht middenstuk, bij *Cm* geheel wit bij de buitenste, donker bij de overige negen slagpennen, kon bij *Ca* vanwege de afstand niet bestudeerd worden. Bij *Cm* werd de witte buitenste schacht goed gezien. De foto in laatstgenoemde referentie laat overigens voor een *Ca* een vrij lang doorlopende witte schachtkleuring op de buitenste slagpen zien; de lichte stukken op de overige slagpennen wijzen hier echter toch duidelijk op *Ca*.

De herkomst van deze vogels geeft reden tot enige speculatie. *Cm* broedt in Canada vanaf 80 W.L. tot en met Alaska en aansluitend westwaarts tot in West-Siberië (westelijk gedeelte Taimyr-schiereiland, 86 O.L.). Dit betekent dat ten opzichte van Nederland *Cm* globaal even ver westelijk als oostelijk van ons broedt. De reden om aan te nemen dat de vogels in West-Europa uit het westen komen is gebaseerd op de oostelijke trekrichting van de Russische populatie, die overwintert in Zuid-Amerika. In het najaar verschijnt *Cm* ook algemeen aan de Amerikaanse Oostkust en het zeer regelmatig verschijnen van deze soort in Groot-Brittannië is hiermee te verklaren. Daarentegen heeft Sharrock aannemelijk gemaakt door een analyse van alle waarnemingen in Groot-Brittannië dat ook enige vogels van de Siberische populatie via het oosten tot West-Europa doordringen. Hij spreekt het vermoeden uit dat een op de 14 waargenomen *Cm* uit het oosten is gekomen (Sharrock 1971). *Ca* broedt in een betrekkelijk klein gebied van 135 O.L. tot 162 O.L., tussen de Jana en de Kolyma in Noord-Siberië; daar althans is het broeden bewezen (Portenko 1969). Bovendien wordt broeden in Alaska niet onmogelijk geacht (Glutz *et al.* 1975). De Nederlandse naamgeving voor deze soorten weerspiegelt slechts gedeeltelijk de feitelijke situatie. De Amerikaanse Gestreepte Strandloper broedt in Siberië dichterbij West-Europa en ook over een grote gebied dan de Siberische Gestreepte Strandloper. De populatie van *Ca* heeft een niet zo uitgesproken oostelijke trekrichting als de Siberische populatie van *Cm*: *Ca* overwintert in Nieuw-Guinea, Australië, Nieuw-Zeeland en de eilandengroepen oostwaarts tot de Kermadec en Tonga eilanden, waarbij de trekroute globaal langs de Oostkust van Azië ligt: enkele vogels bereiken via Alaska de Westkust van Canada en de Verenigde Staten.

Aan de Atlantische kust van Noord-Amerika is *Ca* zeer zeldzaam. Men vermoedde van *Ca* in Europa een oostelijke herkomst, niettemin wijzen de omstandigheden van de waarnemingen in West-Europa de laatste jaren toch ook op een westelijke herkomst (1973: meer dan normaal Oostkust U.S.A. en 3 gevallen (9e, 10e en 11e) voor Groot-Brittannië, Smith *et al.* 1974, 1974: 1 *Ca* samen met 3 *Cm* op St. Mary's, Scilly Eilanden, 20-29 september 1974, ongeveer gelijktijdig met de vogel van Texel, Smith *et al.* 1975). De waarneming van *Ca* betreft het derde bevestigde geval: de eerste was een juveniele vogel in Zuidelijk Flevoland, 1-23 november 1969 (Marra *et al.* 1970), de tweede was een ringvangst van een adulte vogel in de Westlandse Duinen, 4 september 1972 (Van Swelm *et al.* 1974).

De beschreven waarneming van *Ca* op Texel werd overigens gedaan vlakbij de plek, waar in 1961 de eerste Nederlandse *Cm* werd vastgesteld (20-24 september 1961). Sindsdien zijn er van *Cm* nog zes bevestigde gevallen gepubliceerd (21/7-4/8 1968, Flevoland; 11/8 1968 Knardijk; 28/9-5/10 Grote IJpolder; 4-6/9 1971 Lauwersmeer; 2/9 1972 Oostvoorne; 15-16/7 1973 Knardijk) en vier onbevestigde gevallen (4/9 1966 Texel; 12/9 1966 Vlieland;

21/5 1971 Zuidelijk Flevoland; 4/10 1975 Texel). De vogel van de Zuidbijlmer betreft het achtste geval. Bovendien zag P. Scholten c.s. ruim drie weken later nog een *Cm* op Schiermonnikoog op 22 oktober 1974, terwijl op 14 augustus 1975 een *Cm* werd waargenomen op ca. 2 km van de plek van de vogel van de Zuidbijlmer en wel bij de Gaasperplas onder Driemond door G. van Duin en F. Vogelzang. C.N.A.: 2 bevestigde waarnemingen, totaal 10 gevallen *Cm*. Deze laatste vogel bezat weliswaar een (gelige) V-streping op de rug, doch deze was moeilijk zichtbaar, zodat hier — speculatief redenerend — wellicht dezelfde vogel uit 1974 is verschenen, nu in zijn tweede kalenderjaar. Dergelijke vogels kunnen in de vleugeltekening nog kenmerken van het juveniele kleed vertonen. De datum van deze waarneming geeft ook een indicatie voor de leeftijd van de vogel: broedvogels trekken eerder weg uit het broedgebied dan de juveniele vogels.

De schrijver spreekt zijn dank uit aan J. F. de Miranda, H. F. van der Lee, J. W. de Roever, W. E. M. van der Schot en J. Swaab, wier veldnotities gebruikt werden bij de samenstelling van de beschrijvingen en aan G. J. Oreel, die deze notitie van kanttekeningen voorzag.

C.N.A.: Voor beide vogels geldt bevestigde waarnemingen.

SUMMARY

Fieldrecords are given of observations of a Sharp-tailed Sandpiper *Calidris acuminata* on Texel, 22 September 1974 and a Pectoral Sandpiper *C. melanotos* near Amsterdam, 29 September 1974. They are respectively the third and the eighth accepted records of these species in the Netherlands. A comparison between the field characters is made and the origin of these birds is also discussed.

LITERATUUR

- Edscorn, J. B. 1974. American Birds 28: 40—44 (42: Florida Region).
- Glutz von Blotzheim, U. N., K. M. Bauer & E. Bezzel. 1975. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 6. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Hitchcock, W. B. 1952. New and Rare Victorian Records. The Emu 52: 273—284.
- Johnson, C. D. N., J. D. Venables & G. A. Williams. 1974. Field notes on the Sharp-tailed Sandpiper. British Birds 67: 351—352.
- Marra, N., J. M. Marra & N. Marra Jr. 1970. De Siberische Gestreepte Strandloper (*Calidris acuminata*) nieuw voor Nederland. Limosa 43: 132—135.
- Portenko, S. M. 1969. Die Strandläufer Eurasiens. Die Neue Brehm-Bücherei 420. A. Ziemsen, Wittenberg.
- Ridgway, R. 1919. Birds of North and Middle America VIII, U.S. Nat. Mus. Bull., Washington.
- Sharrock, J. T. R. 1971. Scarce migrants in Britain and Ireland during 1958-67, part 5. British Birds 64: 93—103.
- Smith, F. R. & the Rarities Committee. 1974. Report on rare birds in Great-Britain in 1973. British Birds 67: 323.
- Smith, F. R. & the Rarities Committee. 1975. Report on rare birds in Great-Britain in 1974. British Birds 68: 318.
- Stead, Ph. J. 1965. Sharp-tailed Sandpiper in Co. Durham. British Birds 58: 18—19.
- Van Swelm, N. D., D. J. G. Brand & J. van der Straaten. 1974. Vangst van een Siberische Gestreepte Strandloper *Calidris acuminata* in Monster. Limosa 47: 55—56.

Adres: Vondelstraat 51-II, Amsterdam.